ולחנניה: כתיב "אותו" דמשמע זכר וכתיב "בנו" מי שבנו כרוך אחריו דמשמע נקבה הלכך נוהג בין בזכרים בין בנקבות, אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכתא כחנניה ואזדא שמואל לטעמיה דתנן **ר' יהודה אומר הנולדים מן הסוס אע"פ שאביהן חמור מותרין זה בזה אבל הנולדין מן החמור עם הנולדין מן הסוס אסורין** ואמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה דאמר *אין חוששין לזרע האב אבל חכמים אומרים כל מיני פרדות אחת הן, *מאן חכמים חנניה הוא דאמר חוששין לזרע האב, והאי בר סוסיא וחמרא והאי בר חמרא וסוסיא כולהו חדא מינא נינהו, איבעיא להו *(מי פשיט) ליה לר' יהודה דאין חוששין לזרע האב או דלמא ספוקי מספקא ליה למאי נפקא מינה למישרא פרי עם האם: אי אמרת מיפשט פשיטא ליה, פרי עם האם שרי *(אלא אי) אמרת ספוקי מספקא ליה, פרי עם האם אסור מאי ת"ש **ר' יהודה אומר כל הנולדים מן הסוס אע"פ שאביהן חמור מותרין זה בזה** היכי דמי *אילימא דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור צריכא למימר אלא לאו דאבוה דהאי סוס ואבוה דהאי חמור וקתני מותרים זה עם זה אלמא מיפשט פשיטא ליה, לא, לעולם דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור ודקאמרת "צריכא למימר" מהו דתימא אתי צד דסוס משתמש בצד חמור וצד חמור משתמש בצד סוס קמ"ל ת"ש ***ר' יהודה אומר פרדה שתבעה אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור אלא מינה** ואי אמרת מפשט פשיטא ליה לרבע עלה מינא דאמה, דלא ידעינן מינא דאמה מאי נינהו, והא "אלא מינה" קתני? הכי קאמר **אין מרביעין עליה לא מין סוס ולא מין חמור לפי שאין יודעין במינה** וליבדוק בסימנין דאמר אביי עבי קליה בר חמרא, צניף קליה בר סוסיא, ואמר רב פפא רברבן אודניה וזוטרא גנובתיה בר חמרא, זוטרן אודניה ורבה גנובתיה בר סוסיא? הכא במאי עסקינן באלמת וגידמת, מאי הוי עלה ת"ש דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הכל מודין בפרי עם האם שאסור, שמע מינה ספוקי מספקא ליה ש"מ, אמר ליה ר' אבא לשמעיה אי מעיילת לי כודנייתא בריספק עיין להנך דדמיין להדדי ועייל לי, אלמא קסבר אין חוששין לזרע האב וסימנין

רש"י

ואזדא שמואל לטעמיה. דאית ליה חוששין בבהמות לזרע האב: הנולדים מן הסוס. נקבה: אע"פ שאביהן חמור מותרין. *פרד זכר בן סוס נקבה עם פרדה נקבה בת סוס נקבה ולא אמרינן אתי צד סוס ומשתמש בצד חמור שלזה סוס וחמור יש בשניהם, להא לא חיישינן ממה נפשך אי חוששין לזרע האב שניהם שוין שבשניהם יש צד סוס וחמור ואי אין חוששין הרי כאן מין סוס: אבל. פרדים הנולדים מן הסוס נקבה אסורים עם פרדים הנולדים מן החמור נקבה דשמא אין חוששין לזרע האב והוי האי כוליה סוס והאי כוליה חמור: זו דברי ר' יהודה. דאמר (שמא) אין חוששין לפיכך אסורים: אבל חכמים אומרים. כולן מותרים שבשניהם יש ב' צדדין ומדקרי שמואל לחנניה בלשון חכמים ש"מ סבירא ליה דהלכתא כחנניה: מיפשט פשיטא ליה. ומשום הכי אסר: או ספוקי מספקא ליה. ומשו"ה אסר: נפקא מיניה למישרי פרי עם האם. פרד בן סוס נקבה להרביע על סוס נקבה: פרי עם האם אסור. משום דלמא חוששין: אלא לאו דאבוה דהאי סוס ואבוה דהאי חמור. והכי קאמר ר' יהודה דמרביעים סוס גמור על פרד בן סוסיא ומאי שאביהן חמור, אביו של פרד קאמר: לא לעולם. אימא לך ספוקי מספקא ליה ומשום הכי הנולדים מן הסוס ומן החמור מותרין זה בזה כדפרישית לעיל ממה נפשך: מהו דתימא אתי צד סוס וכו'. מהו דתימא ליתסרו הנולדים מן הסוס או מן החמור נמי זה עם זה משום דדלמא חיישינן לזרע *האם ואתי צד סוס וכו': קמ"ל. דהא לא אמרי' שאין כאן צד סוס מיוחד וצד חמור מיוחד הילכך אין מזכירין כאן צדדים דהא מבלבל זרעיה ומינא באפי נפשיה הוא דמקרי והוא מין בפני עצמו מעין סוס וחמור: אלא מינה. פרד: והא אלא מינה קתני. ואי לא ידעינן אי בת סוסיא ואי בת חמורה מאי פרד מרבעינן עלה האמר ר' יהודה הנולדים מן הסוסיא אסורין בנולדין מן החמורה: לא מין סוס. לא סוס גמור ולא פרד בן סוסיא: אלא מינה. כלומר עד שיודע לך מאיזה מין הוא: בר חמרא. אמו היתה חמורה: צניף. צלול והוא לשון צעקת הסוס: גנובתיה. זנבו: גידמת. מזנב ומאזנים: בריספק. עגלה שהיה רוכב בה: דדמיין להדדי. באזנים ובזנב משום מנהיג בכלאים: קסבר אין חוששין. והוי כלאים בני החמורה ובני הסוסיא דאי חוששין כולן שוין שבכולן יש ב' צדדים:

תוספות

ולחנניה כתיב אותו וכתיב בנו. וא"ת ולשתוק מאותו ומבנו ולכתוב בן וי"ל דלא מדכתיב את בנו ולא כתיב בן קדריש אלא בן נמי משמע דכרוך אחריו: מהו דתימא אתי צד סוס ומשתמש כו' קמ"ל. לא דמי לחציו עבד וחציו בן חורין (חגיגה דף ב:) דאסור בחציה שפחה וחציה בת חורין משום דאתי צד עבדות ומשמש בצד חירות דהכא כלאים אמר רחמנא דוקא תרי מיני וכל פרדות הבאין מסוס וחמור מין אחד הוא:

עייל לי הנך דדמיין להדדי. משמע דרבי אבא סבר כרבי יהודה וכן אביי דאמר עבי קליה בר חמרא וכן רב פפא דאמר רברבן אודניה וזוטרא גנובתיה בר חמרא כולהו סבירא להו כרבי יהודה ובפרק ב' דייני גזרות (כתובות דף קיא:) אמרינן הלכה כרבי יהודה בפרדות ושור או שה דאותו ואת בנו מתרגמינן תורתא או *שיתא (ויקרא כב) משמע דאין נוהג בזכרים והיינו דלא כחנניה ומיהו שמואל פסק כחנניה ועוד דסתם מתניתין (א) דסוף פרק אלו מומין (בכורות מה:) אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה אותו ואת בנו מוקי לה התם כחנניה ועוד דחנניה כרבי יונתן ובפרק השואל (ב"מ דף צה:) אמר דאביי סבר לה כרבי יאשיה ורבא סבר לה כרבי יונתן וקי"ל כרבא לגבי דאביי ומיהו אפילו קיימא לן כרבי יהודה בפרדות כדפסיק בס"פ בתרא דכתובות (דף קיא:) אין להתיר אותו ואת בנו בזכרים דהא מסקינן הכא דרבי יהודה ספוקי מספקא ליה וא"ת דמסקינן בשמעתין בסמוך דבין לרבי אליעזר ובין לרבנן ספוקי מספקא להו אי חוששין לזרע האב אי לאו ואמאי מספקא להו והא אמרינן לקמן בפרק הזרוע (דף קלב.) גבי מתנות לר' אליעזר מבעי ליה אם שור אם שה לחלק ורבנן נפקא להו לחלק מאת זובחי הזבח ולר' אליעזר מאת זובחי הזבח אתא לכדרבא דהדין עם הטבח וא"כ מדבעי להו קרא לחלק מכלל דאין חוששין לזרע האב כדמשמע לעיל וי"ל דודאי אי חוששין לזרע האב לא צריך קרא לחלק אבל משום דמספקא להו שמא אין חוששין קבעי קרא לחלק משום דילמא אין חוששין ואתא קרא לחלק ואי חוששין לרבנן אתא קרא דמאת זובחי הזבח לכדרבא דהדין עם הטבח ולר' אליעזר אתא אם שה לחייב *במתנות כדדרשי רבנן ומשום דמספקא ליה לרבי אליעזר אי אתא לחלק או לחייב במתנות פטר ר' אליעזר דהמוציא מחברו עליו הראיה וא"ת הא דקאמר רבי יוחנן התם דדרשי רבנן אם שה לרבות את הכוי דחייב במתנות היכי דמי אי בצבי הבא על התיישה כדמסיק בשמעתין דבהכי פליגי והתם נמי בריש הזרוע שמעתא אמרינן הכי א"כ סברי דחוששין לזרע האב ואתא קרא לרבויי דחייב בכל המתנות דאי אין חוששין א"כ לא צריך רבוי וא"כ לא צריך קרא לחלק ונראה לפרש דלרבי יוחנן כוי דהתם לא מיתוקם אלא בתיש הבא על הצביה ובין חוששין לזרע האב ובין אין חוששין איצטריך קרא לחייב בכל המתנות וא"ת דמשמע התם דלא פטר ר' אליעזר אלא ממתנות וכסוי אבל אהא דאמרו רבנן חלבו אסור כחלב בהמה לא פליג מדלא קאמר נמי מותר ואמאי והא אפילו חוששין לזרע האב הא אית ליה לר"א דשה ולא מקצת שה וא"כ חייש הכא על הצביה לישתרי חלבו וכי תימא דקסבר ר' יוחנן לדרבי אליעזר נמי אמרינן שה ואפילו מקצת שה א"כ אמאי פטר הכא באותו ואת בנו וי"ל דסבר ר' יוחנן דפליגי הכא באותו ואת בנו ובצבי הבא על התיישה אפילו לרבנן אפילו למלקות אמרינן שה ואפילו מקצת שה ור"א פטר ממלקות דמספקא ליה אי אמרינן שה ואפילו מקצת שה אבל מודה דאיכא איסורא אי נמי לעולם סבירא ליה דשה ואפילו מקצת שה ולא אמרינן ושאני חלב דכי קרא כדדרשינן בריש פרק בתרא דיומא (דף עד.) כל חלב לרבות כוי ומאי קשה בריש הבא על הצביה אמאי פטר ר' אליעזר מכסוי ולמאי אין חוששין לזרע האב והאי כולו צבי וי"ל דרבי אליעזר פוטר לא קאי אלא אמתנות וכן משמע לשון המשנה במסכת בכורים (פ"ב מ"ה) דתנן ר' אליעזר פוטר שהמוציא מחברו עליו הראיה וכן כתב רבינו תם דפרדות כרבי יהודה לאיסורא ולא למלקות:

אלימא

רבינו גרשום

משמע כלומר אב ובנו ולא אם ובנה: הילכך נוהג בין בזכרים כו' כלומר בין באב ובנו בין באם ובנה: אמר שמואל הלכה כחנניה. כלומר כשם שהלכה כמותו לעיל כך בהלכה זו הלכה כחנניה כלומר דחושש לזרע האב: ואזדא שמואל לטעמיה כלומר דשמואל תני לחנניה בלשון חכמים ומדתני בלשון חכמים ש"מ הלכה כחנניה: דתניא ר' יהודה אומר הנולדים מן הסוס כו' כלומר הנולדים מן הסוסי' אע"פ שאביהן חמור כלומר דאין חוששין לזרע האב. והנולדין מן החמור כלומר מהחמורה עם הנולדין מן הסוסיא אסורין. למישרא פרד עם האם כלומר א) והולד כלומר דאין חוששין לאב אלא אי אמרת ספוקי מספקא ליה כו' כלומר ב) אי בר חמור הוא חוששין לזרע האב ואסור: לא מין סוס ולא מין חמור אלא מינה כלומר פרד מרביעין עליה: עבי קליה בר חמרא כלומר בר החמורה: כי מעיילת לי כודנייתא בריספק כלומר דכלאים בהדדי אסור אע"פ דכתיב לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו שור ושור בהמה מה להלן כל בהמה בכלל דכתיב לא וכו' בהמתך אף כאן כל בהמה בכלל לא' בכלל חרישה:

ג א ב ג ד ה מיי' פ"ט מהל' כלאים הל' ו ופי"ד מהל' שם הל' ב סמג לאוין רפג טוש"ע יו"ד סי' רצז סעי' ט:

כלאים פ"ח משנה ד

[בכורות יז.]

[עירובין פג. וש"נ]

[צ"ל מיפשט פשיטא וכ"ה רש"י]

[צ"ל ואי]

[צ"ל כאב]

[צ"ל שיתא לה לגרם]

כתובות קיא:[תוספות פ"ו]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עייל וכו' דסתם מתניתין דסוף אלו מומין:

סוסה – חמור / פרד

סוסה – חמור / בן

סוסה – חמור / בן

חמור – סוסה / בן

סוסה – חמור / פרד

סוסה – סוס / סוסה

נוטא / אי חוששין לזרע האב

מקנה / כשיונות לפעמים אי פשיטא / ...מספקא ליה לר' יהודה

טובים של בירור

א) נראה דחסר כאן וצ"ל מספקא פשיטא ליה כלומר וכו'. ב) נראה דצ"ל כלומר אי חוששין לזרע האב ובר חמור הוא ואסור.